

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemanje pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 15. junija 1900.

Politični oddelek.

Kaj sedaj?

Zasedanje državnega zbora se je povse nenadoma zaključilo, in kakor že tolikokrat v zadnjih letih sili zopet na vsa usta vprašanje: Kaj sedaj?

Iz krogov, ki so v dotiki z vlado in poznajo ondu vladajoče mnenje, se razširja z neko posebno usiljivostjo vest, da za sedaj se sploh ničesar ne zgodi. Vlada hoče pričakovati, da se strasti pomirijo. Za sedaj bo vladala brez parlamenta, bržčas s pomočjo slavnoznane § 14. in šele, kadar to iz ozirov na prazne blagajnice ne bo več možno, hoče poskusiti, če se ne da zopet vladati s parlamentom.

Klavernejšega programa v tako velekritičnih časih, nego je program dr. Körberja, si že pač ni možno misliti, kajti ta program ne pomeni družega, kakor krizo v permanenci oziroma vladanje prikritega absolutizma, dokler bodo to dopuščale državne blagajne. Kaj si dr. Körber in njegovi tovariši res domišljajo, da bodo na ta način rešili velikansko, stebre države podkopajočo notranje-politično krizo?

Če ima sedanje uradniško ministrstvo količkaj življenske moči v sebi, mora vendar vedeti, da normalnih razmer v parlamentu ne ustvari drugače, kakor če se odloči na energičen korak. Prav tako kakor so Nemci s svojo obstrukcijo dokazali, da ni mogoče vladati proti njim, dokazali so to tudi Čehi. Ti zahtevajo zadoščenja za krivico, ki se jim je storila s preklicem jezikovnih naredeb in je več kakor gotovo, da bodo nadaljevali obstrukcijo vse dotlej, dokler ne dobe zadoščenja oziroma, dokler bo po opravljenosti obstrukcija sploh mogoča.

Govori se o novih pogajanjih mej Čehi in Nemci, ali tudi največji optimisti se ne upajo trditi, da je od teh pogajanj pričakovati kaj uspeha. Nemcem ni za spravo

in ni jim za uredbo jezikovnega vprašanja, ker je sedanje stanje zanje najugodnejše. V svojem binkoštnem programu so sicer privolili v to, da se v čeških okrajih uvede češki notranji uradni jezik, toda sedaj zahtevajo, da se morajo zajedno s to uredbo dati Nemcem vsakovrstne koncesije, v katere Čehi ne morejo privoliti.

Kaj sedaj? Pogajanja ne bodo imela uspeha, ker si stoje češke in nemške zahteve diametralno nasproti. Državnega zbora ni možno sklicati, ker bi Čehi zopet nadaljevali obstrukcijo.

Vlada je še pred zaključenjem državnega zbora grozila z razpustom. Resno pač na to ni možno misliti, saj je brez dvoma, da bi imela vlada v novi zbornici še veliko manj prijateljev, nego jih ima v sedanji. Razmere so take, da bi pri novih volitvah Poljaki, nemški klerikalci, nemški liberalci in bržčas tudi antisemitje izgubili več ali manj mandatov, in da bi ti prišli v radikalne roke, tako da bi se položaj v parlamentu samo poostril in bi bilo še težje vladati, ako bi se poprej ne poravnal boj med narodi.

V očigled vsemu temu je jasno, da ima vlada samo dve poti odprti, ako hoče ustvariti normalne razmere. Prvo sredstvo bi bila prememba ustave, toda za to se vlada, ki je vseskoz centralističnega mišljenja, neče odločiti, četudi je večina parlamenta odločno federalističnega mnenja. „Fremdenblatt“ je to v članku, ki ga je priobčil neposredno po zaključenju državnega zbora več kakor samo razumljivo namignil in o tem tudi nihče ne dvomi, kdor je količkaj informiran v mišljenju dvornih in vojaških krogov.

Na jednostransko ugoditev češkim zahtevam je tudi težko misliti. Ministrski predsednik Körber je prav z izjavo, da Čehom na noben način ne ugoditi, ako v to ne privolijo levičarji, razbil parlamentarno večino, in zato je povse neverjetno, da bi to storil sedaj, zlasti ker Nemci nikakor niso voljni odjenjati in bi bržčas vsak tak korak provzročil nemško obstrukcijo.

Istotako bi se z oktroiranjem Körberjevega jezikovnega načrta ničesar ne doseglo, ker s tem načrtom niso zadovoljni niti Čehi niti Nemci nego ga tako jedni kakor drugi odločno odklanjajo. Avtoritativno bi se dalo jezikovno vprašanje rešiti samo tako, da bi se oktroiral nekak okvirni, za vso državo veljavni zakon, čigar izpolnitev bi se potem prepustila deželnim zborom.

Z ozirom na vse to je mogoče samo na jeden način ustvariti normalne razmere v parlamentu, to je z oktroiranjem tacega opravnika, da postane sploh vsaka obstrukcija nemogoča. To se vladi z vseh strani priporoča, katerim je sploh za redno parlamentarno delo, a če se zato ne odloči, postane sama grobokop parlamenta. S.

Politični pregled.

Položaj. — Z zaključenjem državnega zbora dosegli so Čehi velik uspeh. Vlada je spoznala, da nima moči, premagati češko obstrukcijo. Vladalo bo vsaj za sedaj s § 14, mej tem pa iskala izhoda iz nastalega kaosa. Kakor je minister Piętak se izjavil, bo poteklo dlje časa, predno se skliče državni zbor.

Zaključenje državnega zbora. — Minoli teden je bil velikega pomeoa. Kar je vlada že dlje časa pripravljala, kar se je že dlje časa pletlo, to se je zljaj izvršilo a se tudi izjavilo. Ko se je sešel državni zbor 6. t. m. je poljskega kluba načelnik Jaworski kategorično zahteval, da morajo Čehi opustiti obstrukcijo, sicer da desnice ni več smatrati za eksistentno, Čehi so sklenili, da od obstrukcije ne odnehajo. V seji izvrševalnega odbora desnice, ki jo je sklical Jaworski le vsled pritiska drugih strank, so Čehi sicer izjavili, da hočejo ostati pri desnici, da pa morajo obstrukcijo nadaljevati, dokler se ne prekliče vsaj Kindingerjev ukaz. S tem pa Jaworski in Kathrein nista bila zadovoljna, in Jaworski je brez ovinkov povedal, da Poljaki ne pripadajo več k desnici. Še tisti dan se je po prizadevanju ministerskega predsednika ustanovila nova večina v namen, da dožene razpravo o budgetnem provizoriju in zaduši češko obstrukcijo. Razen čeških veleposestnikov in Slovanske krščanske zveze so se vse stranke pridružile tej novi večini. A še tisti dan, ko je bila ustanovljena ta večina, je že tudi razpadla. Razbila jo je češka obstrukcija. Nova večina je v petek hotela začeti boj zoper Čehi. Ko je predsednik Fuchs naznanil konec seje, je po storjenem dogovoru Zallinger predlagal, naj se seja nadaljuje, in sicer naj se začne razprava o obrtni noveli. Na ta način se je hotelo pretrgati čitanje brezštevilnih interpelacij in priti na dnevni red, do budgetnega provizorija. Čehi so na ta poskus nasilstva odgovorili s hrupno interpelacijo. Razgrajali so od 6. ure zvečer do 1. ure zjutraj tako, da je bilo vsako posvetovanje nemogoče. Vlada bi bila pač rada, da se je s silo postopalo proti Čehom, a zbala se je tega, kar bi nasilstvu sledilo na Češkem, in zato je hitro zasedanje zaključila. Na veliko jezo nemških strank, ki dobro čutijo, da je to zlasti zanje strašanska blamaža.

Nova zveza. — Hohenwartov klub se je zopet oživil. Ko je razpadla desnica so se češki veleposestniki, slovensko-hrvatski-rusinski klub in centrum združili v skupen klub, ki se zove Verband der Rechten in ima popolnoma tisti program, kakor ga je imela desnica. Ta novi klub je sklenil, gojiti prijateljstvo s Čehi in je volil svojim načelnikom grofa Pallffyja.

Nemiri na Kitajskem. — Družba kitajskih razbojnikov, takozvanih „boksarjev“, kateri napadajo tujce, zlasti kristjane in jih mučijo in more na nečuven način, se ne briga za ukaz pekinške vlade, da pod smrtno kaznijo ne sme pri-

stopiti nihče k tej družbi, marveč ta družba se množi od dne do dne. Okoli Pekina so se boksarji ataborili in je pričakovati, da udero v mesto, kjer bi uprizarjali grozodejstva nad tujimi naseljenci. Vnanje velevlasti so ukrenile vse potrebno, da se zavaruje bivanje tujcev na Kitajskem pred nevarno družbo boksarjev. Ruska vlada je odredila, da odkoraka 2000 kozakov v Pekin, poleg tega je v Vladivostoku na nogah 10.000 ruskih vojakov, kateri v kratkem času lahko prestopijo mejo pokrajine, v kateri stoji glavno mesto Kitajske, Pekin. V Port-Arthurju pa je še 14.000 mož ruske vojske, ki čakajo ukrcanja. V luki Taku je vsidrano vojno brodovje vnanjih velevlasti in sicer 9 ruskih brodov, 3 francoski, 3 angleški, 3 nemški, 2 američanska in 2 japonska vojna broda. Na več krajih so se spoprijeli inozemski vojaki z boksarji. V mestih vlada mej tujci velik strah, zlasti ker se v enomer čuje o novih grozodejstvih. V diplomatskih krogih je razširjena misel, da je organizacija družbe boksarjev delo neke evropske velevlasti, ki je hotela dobiti prevlast v Pekinu, katera nakano so še zarana zasledile druge velevlasti in jo hočejo preprečiti! — Ako je to resnica, tedaj si zamoremo misliti, da so vso stvar zmešali Angleži, kateri bi v prvi vrsti radi odvrnili pozornost Evrope od južne Afrike in v ta namen zbrodili nekako „kitajsko vprašanje“, kjer bi naj se zlasti moglo dražiti z vspehom Angliji nevarno Rusijo. Toda ta nakana se Angležem težko posreči, kajti Rusija je v iztočni Aziji tako močna, da jej nobena velevlast ne more do živnega. Vender je nevarnost, da bi se baš vsled Rusiji sovražnih prizadevanj vtegnilo na Kitajskem kaj zgoditi, kar bi zapalilo veliko mednarodno vojno, katere nas Bog varuj!

Vojna v južni Afriki. — Angleži so sicer dospeli v Johannesburg ter razvili ondi na javnih poslopih angleško zastavo, govori se celo, da so zasedli že tudi Pretorijo, stolno mesto Transvaala. Toda vojna s tem še ni končana popolnoma, ker je predsednik Krüger izjavil, da se Transvaalci hočejo boriti za svojo neodvisnost do zadnjega. Tudi generalissimus Burov, Botha, je rekel v Pretoriji, ko mu je tamošnje ženstvo izročilo zastavo, „da dokler ima Transvaal še na tisoče požrtvovalnih mož, ki so pripravljene braniti svoj rod in dom, da jim ni treba misliti na to, da jim tujci ugrabijo najdražje na svetu — domovino. Angleži se ta hip že nahajajo v Pretoriji, kjer so razobesili angleško zastavo in jim je mestno vodstvo izročilo ključje. Krüger je prenesel svoj vladni šotor v Lydenburg in okoli Pretorije se zbirajo močne čete Burov. Mej Buri vlada še isto vojno navdušenje, kakor v početku in zlasti še radi tega, ker so se jim jeli pridruževati razni ustaši v Griqualandu itd. Tudi Ašanti nadlegujejo občutno Angleže in Buri upajo, da se jim posreči pregnati Angleže tako iz Pretorije, kakor iz Johannesburga in izražajo nado, da je angleško zasedanje teh mest le od danes do jutri.



Obrtnija.

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko.

(Dalje).

Mnenje odsekovo je torej, da T-ove opekarne niso kmetijski postranski obrti. Že tovarniški obrat, veliko število le pri obratu in ne tudi sicer pri kmetijstvu uslužbenih delavcev, prav znatna množina izdelanih opek, ki se gotovo ne smejo več šteti za surovino, katere značaj v kmetijskih postranskih obrtih predelani izdelki ne smejo izgubiti — kažejo, da gre tu za podjetje, ki spada pod obrtni red; tega